

**BISKOPENS VISITASFOREDRAG
VISITAS I IBESTAD OG ANDØRJA SOKN
TRONDENES PROSTI I NORD-HÅLOGALAND BISPEDØMME
24.-27. OKTOBER 2019**

Kjære lbestad og Andørja menigheter. Takk for måten jeg jeg har blitt tatt imot av dere. Sammen med prost Arne Håkonseth og rådgiver Steinar Sneås Skauge har det vært gode dager på visitas på de to øyene deres. Dette foredraget er punktum i en visitas som har gått over mine forventninger.

Det er litt spesielt for meg å komme hit, for selv om jeg har hatt hele oppveksten min i Finnmark, bodde familien min i Hamnvik rett før jeg ble født. Jeg har derfor hørt mye om disse bygdene, og det har vært veldig fint å selv få tilbringe noen dager her.

OM BISPEVISITAS

En bispevisitas har flere formål. Den handler om at biskopen skal se menighetene og de ansatte der. Ordet biskop kommer av det greske ordet for å se. Vi kjenner det kanskje fra peri-skop, tele-skop og altså bi-skop. Biskopen er en som skal se, og når jeg er på visitas ser jeg. Vi skal komme mer tilbake til hva jeg har sett senere. Når jeg er på visitas vil jeg også komme med noen tanker om hvordan kirken på det aktuelle stedet fungerer og kan fungere enda bedre. Det vil jeg også gjøre nå. En bispevisitas handler til slutt om å gjøre det klarere at menigheten står i en større sammenheng. Dere er ikke bare Andørja og lbestad menigheter. Dere er en del av Trondenes prosti som er en del av Nord-Hålogaland bispedømme. Vi igjen er en del av Den norske kirke som er en del av den store kirken i verden. Vi har også ekstra nære bånd til kirkene i Finland, Sverige og Russland, og hit til området rundt Harstad drar kirken på Grønland sine bånd. Dere er ikke enkeltstående enheter, men en integrert del av en verdensvid kirke som faktisk blomstrer som aldri før.

Dette er et perspektiv jeg tenker vi alle har godt av å se vår tjeneste i. Kirken er en verdensvid kirke. Vi står ikke isolert og alene.

DET JEG HAR SETT

Jeg har sett dere og det dere gjør. Dette er noe jeg har lyst til å gi videre til dere alle, og derfor vil jeg ta dere med på en rask gjennomgang av de to dagene sammen med deres to menigheter.

Torsdag

Jeg kom hit på torsdag og møtte umiddelbart de to nye menighetsrådene. Møtet viste meg noe som jeg har sett igjen i de senere møtene i visitasen. Det er mange mennesker i lbestad og Andørja sokn som er glade i det som skjer i kirken og i resten av nærmiljøet og som har engasjement for dette. Det er flott og gir håp for framtida.

Menighetsrådene var naturlig nok opptatt av økonomi. Menighetene deres har en stram økonomi, noe som preger aktiviteter og muligheter til å tilsette personal. Jeg forstår godt at dette er en tung situasjon å være i, og kombinert med den uavklarte prestesituasjonen gjør økonomien at man nok kan få et mørkere syn på menighetenes situasjon enn man trenger.

Når det gjelder prestesituasjonen er det noe menighetsrådene naturlig nok også var opptatt av. Jeg kan ikke her og nå love dere en ny, fast prest, men jeg kan si følgende: Jeg og direktøren i bispedømmet anbefaler for bispedømmerådet at det skal lyses ut en 100% stilling som sokneprest i lbestad. Denne presten vil måtte gjøre tjeneste også i Harstad, men kontorsted vil bli satt til Hamnvik, og vi håper å få en prest som vil bo her på øyene.

Når vi snakker om prestestillingen er det også på sin plass å ta fram prestevikar Sigrid Bøckman. Vi har i løpet av disse dagene fått høre usedvanlig mye godt om Sigrid og det er tydelig at hun er rett kvinne på rett sted. Når situasjonen er som den er, er jeg både glad og takknemlig for at Sigrid gjør den solide jobben hun gjør.

Menighetsrådene var også opptatt av trosopplæring og arbeid for barn og unge. Dette er et viktig anliggende, som vi kommer tilbake til. Videre snakket vi om de mange gravplassene i kommunen og så tok jeg opp et tema som jeg også vil si litt om nå.

Hverken lbestad eller Andørja sokn har misjonsavtaler. En misjonsavtale er en ordning der en menighet går inn i et samarbeid med en annen kirke eller menighet gjennom Samarbeid Menighet og Misjon-ordningen (SMM) som Den norske kirke har med de største misjonsorganisasjonen våre. Gjennom dette samarbeidet kan vi her i Norge få gode impulser fra den voksende kirken i andre deler av verden, mens vi kan få dele av vår materielle overflod med dem som har det betraktelig mer utfordrende enn oss. For vel har deres menigheter utfordrende økonomi, men det er ikke lettere å drive menighet i Laos, Mali eller Estland, for å si det slik. Og selv om mye er godt her, kan dere lære av kristne søsken i Ecuador, Liberia eller Pakistan. En misjonsavtale er en vinn/vinn-situasjon.

Etter menighetsrådsmøtet hadde vi et svært givende møte med formannskapet i kommunen. Vi var veldig privilegerte, for vi fikk bli det aller første møtepunktet i det nye formannskapets program i denne perioden. Etter møtet med oss, hadde lbestad sitt første ordinære formelle møte. Vi hadde et konstruktivt møte, og jeg opplevde kommunen som både positiv og forståelsesfull for kirkens behov og situasjon. Man kan forstå at også kirken har måttet ta sin del av de harde kuttene i kommunen, selv om vi nå vil mene at vi nå kan ha nådd bristepunktet.

Et sentralt punkt for oss i møtet med kommunen var eierskapet for kirkene. Etter kirkeloven som kom i 1997, skulle eierforholdet for kirkene vært overført fra kommunen til sognet. Dette ble også påpekt i forrige bispevisitas, men har enda ikke skjedd. Det er nå på tide å få fortløp i prosessen, slik at loven etterleveres.

Det var ellers svært gledelig å høre rådmannen si at planene for det nye kommunehuset sier at kirkekontoret skal bli med på flyttelasset til det nye kommunehuset. Dagens kirkekontor er rett og slett alt for dårlige og det er godt å høre at disse snart er historie.

Kommunen var også opptatt av å få en fast prest på plass, og jeg er veldig glad for dette engasjementet. Fra deres side handlet det primært om beredskapshensyn, noe som er et viktig punkt. Det gjør godt å høre ordføreren si at kommunen vil stille seg behjelpelig med å skaffe bolig, selv om boplikten er borte nå.

Etter en deilig lunch på Dons-brygga sammen med formannskapet – For et sted, forresten! – var det tid for å møte staben og de nye lederne i menighetsrådet. Staben gav en grei innføring i situasjonen i menighetene generelt og staben spesielt.

Dagen ble avsluttet med gudstjeneste i lbestad kirke. Sigrid prekte og Helge spilte. Han hadde med seg Sunniva Fosshaug som sang nydelig. Etter gudstjenesten var det samtale rundt temaet for visitasen. «Å bygge menighet». Hva må gjøres for å bygge menighet i lbestad og Andørja? Det kom mange gode innspill som jeg håper menighetsråd og stab tar med seg i det videre arbeidet.

Jeg vet ikke om så mange vet det, men jeg ble egentlig prest fordi jeg var usikker på om jeg ville komme meg gjennom en opptaksprøve til organistutdanning. Så selv om man ikke kan bli kantor, kan man altså bli biskop. Og for en «fracfallen organist» var det fantastisk da Helge tok oss med opp på galleriet og viste fram det gamle Brantzæg-orgelet som har blitt satt sammen der oppe. Dette er en skatt dere har blitt skjenket. Tenk om man en gang også kunne ha fått lyd i orgelet! Jeg har også lyst til å løfte fram Helge Molund. Han har vært kantor her i 32 år. Det er ikke alle menigheter forunt å få en så dyktig kantor i ett år, for ikke å snakke om 32 år. Han har vært, og er, en ressurs ikke bare for dere, men for hele prostiet og bispedømmet med sin kompetanse.

Fredag

Fredagen startet på Andørja montersorriskole der vi fikk møte hele skolen. Det vil si. To klasser var borte – Altså to elever. For meg som er vant med store skoler i Tromsø og Alta er det kjekt å se disse små skolene, som gir et helt annet miljø enn de store byskolene. Skolen på Andørja gav et svært godt inntrykk. Det gjorde også lbestad skole som vi besøkte rett etterpå. Der møtte vi ungdomstrinnet som fyrte løs med spørsmål om evolusjonsteorien og homofili og det ondes problem og hvem vet hva. Veldig gode spørsmål både der og på Andørja, og veldig kjekt å få møte barn og unge på øyene deres.

Fra de unge gikk turen til de eldre. Vi hadde andakt på sykehjemmet før vi fikk nydelig rømmegrøt. Det er ikke alle forunt å ha et så godt kjøkken på sykehjemmet i bygda. Det er godt å se at de eldre i kommunen blir tatt godt vare på, og at kirken får betjene beboerne på sykehjemmet med ord og sakramenter. Og så er det jo sånn at man som biskop ikke skal rangere plassene man kommer til, men jeg vil likevel driste meg til å si at sykehjemmet i Hamnvik har de flotteste undulatene av alle sykehjemmene i Nord-Hålogaland bispedømme. Og så koselig det var når de kvitret under andakten!

Til slutt på fredagen hadde vi et såkalt fagmøte for de ansatte og de nye menighetsrådene. Også her var temaet «Å bygge menighet», og vi snakket spesielt om trosopplæring, involvering i gudstjenester og hvordan menighetsrådene kunne bidra til at dette blir synlig i det praktiske menighetslivet. Det står en revisjon av trosopplæringsplanen på trappene, forstår jeg. Det er et fornuftig grep, der dere kan ta grep for å tilpasse planen til forholdene som er her nå, med tanke på bemanning og økonomi. Lykke til med dette arbeidet.

SÆRLIGE TEMAER

Det har i løpet av disse dagene utmeislet seg noen temaer jeg vil ta særlig opp her i dag.

Omorganisering

Det første jeg vil si noe om, er et helt nytt tema i dag, selv om det så vidt har vært luftet i møter vi har hatt disse dagene. Bispedømmerådet har gjort et arbeid for å forsøke å lage gode strukturer for arbeidet i bispedømmet, og i den forbindelse foreslått å slå sammen lbestad og Andørja sokn til ett sokn. Det kommer til å bli sendt et høringsdokument til menighetsrådene om dette til neste år. Jeg vil oppfordre dere til å vurdere dette seriøst. Med en sammenslåing vil dere gå fra tre råd – to menighetsråd og ett fellesråd – til ett felles menighets- og fellesråd. Dette kan både gjøre at det blir mindre slitasje på de folkevalgte og også kanskje frigjøre noen kroner. Samtidig er erfaringen fra ettsoknskommuner at fellesrådssaker, som gravplasssaker, tar mye plass. Om man får en slik løsning, vil det kreve at man i menighetsrådet fortsatt legger vekt på saker som gjelder selve menighetslivet. Likevel tror jeg dette vi være den beste løsningen her. Det er allerede mye godt samarbeid mellom de to menighetsrådene. Kanskje vil neste visitas være i ett sokn her?

Å bygge menighet

Vi har snakket mye om å bygge menighet disse dagene. Hva skal til for å bygge menighetene i lbestad og Andørja? De nye menighetsrådene har et ansvar her. Det står i loven og i formålsparagrafen for menighetsrådet. Staben har et ansvar. Det er dette de er ansatt for å gjøre. Og fra disse har det blitt sagt mye fornuftig som jeg håper de vil ta med seg videre. Om involvering før, under og etter gudstjenestene, om å få med barn og unge på salmekveldene, om å utvikle trosopplæringen, om å være – eller få med seg – frivillige. Men det viktigste tror jeg kanskje ikke har blitt sagt. Det viktigste når vi skal bygge menighet handler om at dere – dere som sitter her, om dere er ansatt, tillitsvalgt, utslitt, halvveis med, nyfrelst eller hva det måtte være – snakker godt om menigheten og gudstjenestene. Dere skaper ryktet om kirken i lbestad og Andørja, og gjennom dette skaper dere ryktet om Jesus i lbestad og Andørja. La det være et godt rykte!

Jeg er en optimist av prinsipp. Siden Jesus har lovet oss et liv med han, mener jeg vi kan ha håp. Vi kan også ha håp for kirken her. Vi kan ha et håp for menigheten her. Kirken er et fellesskap der vi skaper noe sammen. Det er ikke noen få som skaper noe for mange, men alle som er med og skaper noe for alle. Jo mer dere lever ut dette i menighetene på øyene her, jo mer levende blir kirken. Og jeg har tro på at kirken her er en sprell levende kirke.

Et løftet blikk

Jeg har sagt at jeg vil anbefale dere å skaffe dere misjonsavtaler, slik at dere blir knyttet til en menighet eller en virksomhet en annen plass i verden. Dette gjør at perspektivet blir løftet fra lbestad og Andørja til noe mye større. Å løfte blikket kan være bra. Når man blir for nærsynt har man lett for å gå seg fast og fokusere feil. Det er kanskje en hard ting å si, men jeg føler at på et viktig felt har lbestad og Andørja sokn blitt for nærsynte. lbestad sokn gir for eksempel ikke offer til noen utenom egen

menighet. Alle offer som blir samlet inn i gudstjenestene går til dere selv. Dette er noe jeg aldri før har vært borti i noen menighet i Den norske kirke. Det å ikke gi til andre er helt eksepsjonelt, og det er ikke bra. For dere står som sagt i en større sammenheng.

Vi har en egen rådgiver på bispedømmekontoret som kan hjelper dere med å finne et misjonsprosjekt som passer for dere. Er øysamfunn i Estland? En fiskerlandsby i Thailand eller Madagaskar? Eller noe helt annet?

Både et misjonsprosjekt og det å gi offeret til andre vil bidra til å løfte blikket. Og jeg tror det ville ha vært bra for dere. Jeg har fått et inntrykk av at dere litt lett ser på dere selv som menigheter som sliter veldig. Men det er langt fra hele sannheten. Rett skal være rett: Dere har deres utfordringer, men dere er ikke enestående i lokal eller nasjonal sammenheng, og i global sammenheng – som er det perspektivet kirken best forstår - er dere langt fra dårlig stilt. Jeg tror dere kan få mer pågangsmot og glede av å løfte blikket noe.

UTFORDRINGER

Jeg gir alltid noen utfordringer til menighetene jeg er på visitas i, og det vil jeg også gjøre til dere. Dette er ting jeg har sett i løpet av visitasen som jeg tenker at dere kan jobbe med i tiden fremover. Jeg sier ikke hvordan dere skal løse utfordringene. Dere kjenner menighetene og bygdene best. Men jeg ser at dette er områder dere bør jobbe med fremover.

1) Engasjement

Flere mennesker må bli engasjert i menighetens arbeid. I gudstjenestearbeidet, i trosopplæringen, i diakonien. Dette er viktig, men det er noe som skal være et ekspanderende arbeid. Ikke noe som sliter på de samme hele tiden. Kanskje kan menighetsrådet bli mer engasjert i noe av dette, kanskje kan menighetsrådet finne flere frivillige? Jeg vil i alle fall utfordre dere til å bygge menigheter som engasjerer flere mennesker i alle deler av menighetens arbeid.

2) Et løftet blikk

Dere må løfte blikket. Det hører med til det å være kristen menighet å ha misjonsengasjement, være med å ha ansvar for den kristne kirke også på andre steder enn vårt eget. Det kan være seg formål og organisasjoner her i Norge som Kirkens Bymisjon eller Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag, eller det kan være et misjonsprosjekt i SMM-opplegget. Aller helst begge deler. Gjennom dette vil også hele menighetsarbeidet få en større horisont, noe som kan gi både et mer realistisk og optimistisk syn på hverdagene og impulser fra den verdensvide kirken dere er en sentral del av.

3) Snakk godt om menigheten

Vær med å skape gode rykter om menighetene på Andørja og lbestad. Slik at folk får lyst til å oppsøke kirkene, og så det kan bidra til at vi får ny prest hit. Vi vil alle ha en prest som har lyst til å flytte hit, og da er det i hovedsak dere som sitter her i dag som er avgjørende. Dere må skape det lille fuzzet som prostens og bispedømmekontoret kan spinne videre på for å fange noens interesse. Og i tillegg vil det at dere snakker godt om menighetene bidra i lokalsamfunnet.

Når dere sprer rykter om en fin menighet, er det den beste reklamen kirken i lbestad og Andørja kan få.

4) **Overføring av kirkebygg**

Kommune og Fellesråd må få overført kirkebyggene juridisk fra kommunen til soknet.

AVSLUTNING

Jeg vil til slutt takke for flotte dager sammen med dere her på øyene. Paulus sier at vi er mange lemmer som til sammen utgjør kirken. Kanskje er lbestad en finger og Andørja et øre? I alle fall er dere sentrale deler av enheten som til sammen utgjør kirken. Det som skjer her, angår oss alle og det som angår hele kirken angår dere. Derfor er det godt å se at kirkens tro er levedyktig her. Der troen lever, er Kristus nærværende, og der Kristus er nærværende kan evangeliet ha framgang. Det gir håp for fremtiden!

Gud velsigne dere og menighetene i lbestad og Andørja!